

УДК 811.111(07):371.3

Тарас Ткаченко

МОДЕЛЬ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ ДЛЯ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

*“Інтернет – то початок світу,
в якому література є в руках
аматора. Кожен може писати і
представляти свою творчість”*

Ришард Капусцінські

У процесі аналізу результатів успішності оволодіння мовою професійного спрямування у вищій школі постійно виникає питання щодо створення та використання нових методів для підвищення результатів. До традиційних методик викладачі долучають дистанційні засоби навчання як одного з додаткових шляхів опанування іноземних мов за професійним спрямуванням. На сьогодні дистанційні курси (ДК) стали одним із важливих джерел навчання студентів.

Процеси модернізації вищої освіти, а саме впровадження у навчальний процес дистанційного й електронного навчання, є об'єктом дослідження зарубіжних науковців: особливості використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі (S. Linek, L. Mason, M. Tulis), дистанційне навчання (M. Grinberg, J. Hogg, T. Martens). І це не дивно, адже рівень комп'ютерної грамотності сучасного випускника школи є достатньо високим. Тому поява ДК за професійним спрямуванням стимулює бажання вчитися, розширює зону індивідуальної активності кожного студента, збільшує швидкість подачі навчального матеріалу в рамках однієї теми.

Досягнутий за останні роки прогрес у впровадженні сучасних ДК у процес навчання іноземних мов за професійним спрямуванням у вищій школі потребує глибокого наукового обґрунтування дидактичних і методичних основ їх використання. Значний потенціал і недостатня розробка ДК з іноземної мови за професійним спрямуванням зумовили актуальність теми нашого дослідження.

Метою нашої статті є визначення сутності та переваг використання ДК у процесі навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах.

На основі аналізу сучасного стану організації та науково-методичного забезпечення навчального процесу досвідчені педагоги генерують ідеї, принципи і параметри розвитку нових методів навчання іноземної мови

за професійним спрямуванням. Вони виходять із того, що важливою відмінністю змін у навчальному процесі вищих навчальних закладів України є широке впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методик навчання у підготовці майбутніх фахівців. Використання ДК у навчальному процесі істотно змінює роль і місце викладача та студента в системі “*викладач – ДК – студент*”. Тому при навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням велика увага приділяється використанню ДК у навчальному процесі. О. Бондаренко з цього приводу зазначає: “...незважаючи на те, що традиційний підручник залишається головним знаряддям студента, головна роль ДК – доповнювати звичайний підручник” [2, с. 20]. В умовах впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах традиційне призначення підручника, безумовно, зберігається. Проте особливості організації навчального процесу накладають на нього специфічні, додаткові до традиційної вимоги. Вивчення термінології окремих галузей у сучасній професійній освіті є важливою ділянкою підготовки фахівців-екологів. Відсутність достатньої кількості різнопланових довідкових джерел для вивчення професійної іноземної мови відчутна у практичній діяльності.

Сьогодні гостро постає проблема розробки досконалих ДК, які враховують психологічні особливості сприйняття, пам'яті, мислення тощо. Нами був укладений ДК “Англійська для екологів” (English for Ecologists) для першого року навчання [3, с. 156], призначений для проведення занять з англійської мови для студентів першого курсу за напрямом “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування”.

Основна мета пропонованого ДК – збагатити словниковий запас (тематичний і активний), навчити студентів спілкуватися на теми, пов'язані з екологічною тематикою, та вдосконалити знання з професійної іноземної мови. Варто зазначити, що ми зосередили увагу на опануванні активної термінологічної лексики з метою навчити студентів використовувати матеріал, а також розвинути вміння граматично вірно та логічно осмислено висловлювати свої думки іноземною мовою.

Тому ДК “English for Ecologists” – це перша спроба систематизувати тексти і вправи іноземною мовою на екологічну тематику. Особливу увагу приділено проблемам забруднення навколишнього середовища внаслідок техногенного впливу, висвітлено питання охорони навколишнього довкілля та раціонального використання природних і вторинних ресурсів.

Тексти і лексико-граматичні вправи побудовані на матеріалі оригінальної літератури. Система вправ розрахована на використання на заняттях з англійської мови та самостійну роботу в аудиторії чи вдома. Перший курс склада-

ється з восьми розділів. Наприклад, Problems of the Planet, Environmental Pollution, Climate Change, Drought, Famine, Noise Pollution, Land Pollution та ін.

Кожен розділ містить текст і комплекс вправ: вправи на співставлення (matching), вправи на множинний вибір (multiple choice), вправи на завершення (completion), вправи на доповнення тексту (cloze), вправи на розширення тексту (expanding), які спрямовані на: розуміння змісту тексту, слів і словосполучень у найтипівіших структурних моделях у контексті, на розвиток усної та письмової мовленнєвої компетенції.

Значну частину складають вправи на переклад слів, словосполучень, речень, текстів з української мови на англійську.

ДК побудований логічно, має чітку прозору структуру ступеневої освіти та враховує специфіку даного вищого навчального закладу.

Одне з чільних місць у ДК займають вправи на діалогічне мовлення, оскільки це мовленнєва діяльність, під час якої мова одного з учасників залежить від мовленнєвої поведінки іншого.

У вищезгаданому комплексі вправ ми можемо перевірити такі спеціальні вміння: запитати інформацію та поставити питання; відповісти на запитання співбесідника; базуючись на здогадці, зрозуміти незнайомий елемент у репліці партнера (чи загальний зміст репліки); вжити необхідні фрази, встановлені нормами професійного стилю; висловити судження з приводу репліки партнера, згоду або незгоду, доповнення; перевірити рівень володіння іноземною мовою за професійним спрямуванням.

Підсумовуючи, зазначимо, що ДК сприяє підвищенню якості навчання, оскільки він: забезпечує миттєвий зворотній зв'язок (функція інтерактивності); допомагає швидко знайти потрібну інформацію; суттєво економить час у процесі роботи з великим обсягом інформації; показує, розповідає, моделює (принцип наочності й доступності); перевіряє швидко знання з будь-якої теми; здатний поповнити інформацію (наприклад за допомогою Інтернету) [4, с. 186].

Таким чином, "English for Ecologists" може забезпечити навчання студента як на практичному занятті, так і в режимі самоосвіти. Аналіз навчально-методичних і наукових джерел, а також власний педагогічний досвід показали, що на стадії проектування і конструювання існує проблема розмежування обов'язків авторів. О. Башмаков та І. Башмаков зазначають: "Одна з крайніх точок зору полягає в тому, що розробник комп'ютерного засобу навчання повинен бути універсалом, тобто поєднувати в одній особі автора, методиста і програміста" [1, с. 616]. Фахівців такого рівня дуже мало, більше того, багато педагогів, що мають великий стаж викладацької роботи, як правило, далекі від нових інформаційних технологій,

не володіють ними і через консерватизм мислення не розуміють їх значущості. Вирішення даної проблеми можна реалізовувати за двома напрямками: 1) спеціалізоване розділення обов'язків авторів; 2) створення багаторівневої системи підвищення кваліфікації як авторів, так і викладачів, які будуть використовувати його у своїй роботі.

Від успішності й обґрунтованості дій з обох напрямів будуть залежати ефективність і якість розроблених електронних навчально-методичних комплексів на прикладі “English for Ecologists” за професійним спрямуванням.

Порівняно з підручником ДК забезпечують швидший пошук інформації, дають можливість ефективно вносити зміни та доповнення, подавати інформацію у зручному для користувача вигляді. Основним недоліком ДК є необхідність наявності комп'ютера. Цей недолік із кожним роком втрачає значущість, оскільки поряд із персональними комп'ютерами набувають поширення різноманітні портативні пристрої (нетбуки, кишенькові комп'ютери та ін.).

Також при укладанні ДК варто враховувати такі елементи: оптимальний відбір навчальних тем з урахуванням обсягу та складності матеріалу; індивідуалізацію та диференціацію навчальних завдань, а також характер і міру допомоги викладача. Саме тому викладачеві важливо знати особливості застосування ДК, як саме вони допоможуть збагатити й урізноманітнити навчальний процес, який педагогічний досвід можна при цьому отримати.

Посилання:

1. Башмаков О. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем / О. Башмаков, И. Башмаков. — М. : Информационно-издательский дом “Филинь”, 2003. — 616 с.
2. Бодненко О. М. Вимоги до структури електронного підручника // Наукові дослідження – теорія та експеримент ‘2007 : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (14-16 травня 2007 р.). — Полтава : Вид-во “ІнтерГрафіка”, 2007. — [Т. 4]. — С. 17—21.
3. Вовчаста Н. Я. English for Ecologists : Англійська мова для курсантів (студентів) другого курсу навчання за напрямом “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” : навчальний посібник / Н. Я. Вовчаста, Л. І. Дідух, О. В. Іванова. — Львів : ЛДУ БЖД, 2011. — 156 с.
4. Комов В. Б. Учебная аудиовизуальная информация как форма отображения изучаемых явлений, процессов, объектов // Научные труды МПГУ : Сб. статей. — М. : “Прометей” МГУПУ, 2004. — С. 185—188.

References (transliterated and translated):

1. Bashmakov O. Razrabotka kompyuternyh uchebnikov i obuchayuschih sistem (Development of computer textbooks and training systems). Moscow : Information and Publishing House “Filin”, 2003. 616 p.
2. Bodnenko O. Vymohy do struktury elektronnoho pidruchnyka (Requirements for the structure of the electronic textbook) // Research – theory and experiment 2007: Proceedings of the Third International Scientific Conference (14-16 May, 2007). Poltava : “InterHrafika”, 2007, [V. 4]. P. 17—21.

3. *Vovchasta N.* English for Ecologists : Anhliyska mova dlya kursantiv (studentiv) druhoho kursu navchannya za napryamom “Ekolohiya, okhorona navkolyshnoho seredovyshcha ta zbalansovane pryrodokorystuvannya” : navchalnyi posibnyk (English for Ecologists: English for cadets (students) of the second course studying the subject “Ecology, Environmental Protection and Sustainable Use of Natural Resources”: textbook). Lviv : Lviv State University of Life Safety, 2011. 156 p.
4. *Komov V.* Uchebnaya audiovizualnaya informatsiya kak forma otobrazheniya izuchaemykh yavleniy, protsessov, ob'ektov (Training audio-visual information as a form of display studied phenomena, processes, objects) // Scientific works of Moscow state pedagogical University : collection of articles. Moscow : “Prometei”, 2004. P. 185—188.

Стаття надійшла до редакції 08.05.2013

Т. Ткаченко

Модель дистанционного курса для специалистов сферы экологической безопасности

Рассматривается дистанционный курс “Английский для экологов” для студентов первого курса – будущих специалистов сферы экологической безопасности. Большое внимание акцентируется на словарный запас (тематический и активный), общение по темам, связанным с экологической тематикой, и усовершенствование иностранного языка профессионального направления. Система упражнений рассчитана на выполнение их в аудитории или дома. Автор делает вывод, что “English for Ecologists” может обеспечить обучение студента как на практическом занятии, так и в режиме самообразования. Анализ учебно-методических и научных источников, а также педагогический опыт автора показали, что на стадии проектирования и конструирования существует проблема разграничения обязанностей создателей курса. Решение данной проблемы можно реализовывать по двум направлениям: 1) специализированное разделение обязанностей авторов, 2) создание многоуровневой системы повышения квалификации как авторов, так и преподавателей, которые будут использовать его в своей работе. От успешности и обоснованности действий с обеих направлений будут зависеть эффективность и качество разработанных электронных учебно-методических комплексов на примере “English for Ecologists” профессиональной направленности. При заключении ДК следует учитывать следующие элементы: оптимальный отбор учебных тем с учетом объема и сложности материала; индивидуализацию и дифференциацию учебных заданий, а также характер и степень помощи преподавателя.

Ключевые слова: дистанционный курс, дистанционное обучение, английский язык, “английский для экологов”.

Т. Tkachenko

Model of the D-Course for the Specialists in the Sphere of Ecological Safety

The article considers distance course “English for Ecologist” for first year students, future specialists in the sphere of ecological safety. A great attention is played to the vocabulary (thematic and active), communication on the topics related to the environmental issues and improvement of knowledge of foreign languages for professional purposes. The system of tasks is designed to do it in the classroom and at home. The author concludes that “English for Ecologists” can be appropriate for studying at a practical course as well as for self-education. The analysis of scientific sources and author’s experience showed that at stage of designing and constructing there is a problem of responsibilities delineation among the course creators. The solution to this problem can be realized in two ways: 1) specialized division of responsibilities of the authors, 2) creation of a multilevel system of qualification raising of both the authors and teachers who will use it in their work. The efficiency and quality of the developed electronic educational complexes

on the example of professionally directed “English for Ecologists” depend on the success and validity of the both directions. When compiling distance course one should regard the following elements: optimal selection of learning topics taking into consideration the volume and complexity of the material; individualization and differentiation of learning tasks, and the nature and extent of the teacher’s assistance.

Key words: d-course, distant learning, English, “English for Ecologist”.

Рецензент – кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник Н. М. Авшенюк